

Σχολή Οικονομικών και Περιφερειακών Σπουδών
Τμήμα Βαλκανικών Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών

Εργαστήριο μελέτης του Πολιτισμού,
των Συνόρων και του Κοινωνικού Φύλου

**Διήμερο «Σεμινάριο για την Έρευνα και τη
Μεθοδολογία στην Ανθρωπολογία και τις Σπουδές του
Πολιτισμού. Σ.Ε.Μ.Α.Σ.».**

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

Παρασκευή 21.02.2020, Ά Συνεδρία (16.00-18.00)

1. Γιάννης Μαραγκός, Καθηγητής, «Μεθοδολογία, Έρευνα και Συγγραφή Διδακτορικού στις Κοινωνικές Επιστήμες»

Οι θεματικές ενότητες που θα παρουσιαστούν είναι: Τι είναι το Διδακτορικό, Γράφοντας ένα Διδακτορικό, Σκοπός της Έρευνας, Βασικές οδηγίες συγγραφής διδακτορικού, Ορισμός Προβλήματος και Ερευνητικό Κενό, Σημασία της Μελέτης, Σχεδιασμός Έρευνας, Ερευνητικά Ερωτήματα και Υποθέσεις, Λειτουργικοί Ορισμοί, Βιβλιογραφική Ανασκόπηση, Μεθοδολογία, Ανάλυση και Παρουσίαση των Αποτελεσμάτων, Συμπεράσματα και Προτάσεις, Συστάσεις για περαιτέρω έρευνα.

2. Μιχαηλίδης Παναγιώτης, Αναπληρωτής Καθηγητής, «Υπολογιστικές Κοινωνικές Επιστήμες»

Οι σύγχρονες κοινωνικές επιστήμες αντιμετωπίζουν μια σοβαρή αλλαγή ερευνητικού παραδείγματος λόγω των ραγδαίων εξελίξεων στις τεχνολογίες Πληροφορικής και του Διαδικτύου, παρόλο που οι παραδοσιακές κοινωνικές επιστήμες έρευνας εξακολουθούν να είναι ακόμα σημαντικές. Μεγάλα δεδομένα (ή δεδομένα μεγάλου όγκου), όπως τα ψηφιακά ίχνη των ηλεκτρονικών δραστηριοτήτων και τα δεδομένα κινητικότητας ή συμπεριφοράς των χρηστών, μας επιτρέπουν να μελετήσουμε, να διερευνήσουμε και να ποσοτικοποιήσουμε την ανθρώπινη συμπεριφορά και τα κοινωνικά φαινόμενα. Σε αυτή την διάλεξη θα παρουσιάσουμε τις βασικές έννοιες και τα χαρακτηριστικά που διέπουν τα μεγάλα δεδομένα για κοινωνική έρευνα, τις υπολογιστικές μεθόδους που περιλαμβάνουν για την συλλογή και ανάλυση μεγάλων κοινωνικών δεδομένων και τέλος θα συζητήσουμε τις εφαρμογές για τις υπολογιστικές κοινωνικές επιστήμες.

3. Μάνος Ιωάννης, Επίκουρος Καθηγητής, «Αρχές ηθικής και δεοντολογίας στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες: μια εισαγωγή»

Η συζήτηση για τις αρχές της «ηθικής και της δεοντολογίας» στην έρευνα, παρά το πρόβλημα ύπαρξης ενός καθολικά αποδεκτού ορισμού για την έννοια της «ηθικής», παραπέμπει στη σχέση της επιστημονικής έρευνας με την κοινωνία, ή, ορθότερα,

στην ευθύνη που έχει η επιστημονική και ερευνητική κοινότητα απέναντι στα μέλη της κοινωνίας, τα οποία και επηρεάζονται από τα πορίσματά της. Η «ηθική» στην έρευνα συνδέεται με έννοιες όπως «εντιμότητα», η «αξιοπιστία», η «αμεροληψία», η «ανεξαρτησία», η «δικαιοσύνη» και η «υπευθυνότητα».

Ο όρος «ηθική» χρησιμοποιείται πολύ συχνά μαζί με τον όρο «ακεραιότητα» στην έρευνα. Η «ακεραιότητα» σχετίζεται με ερωτήματα γύρω από το πώς πρέπει να διεξάγεται η έρευνα. Η επιστημονική έρευνα μπορεί να χαρακτηριστεί ως «ακέραιη», όταν είναι απαλλαγμένη από τις λεγόμενες κακές ερευνητικές πρακτικές, οι οποίες, διεθνώς, αναγνωρίζονται ότι είναι η κατασκευή ερευνητικών δεδομένων, η παραποίηση ερευνητικών δεδομένων και η λογοκλοπή.

Οι συζητήσεις γύρω από την ορθή διεξαγωγή της επιστημονικής έρευνας, τόσο στους ακαδημαϊκούς κύκλους, όσο και στο ευρύ κοινό, έχουν καταλήξει, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σε μια συντονισμένη προσπάθεια και ένα σύνολο κανονιστικών κειμένων και οδηγιών, που οριοθετούν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει ο/η ερευνητής/τρια να οργανώσει την έρευνα και τα ζητήματα που πρέπει να λάβει υπόψη σχετικά με τα υποκείμενα και τα δεδομένα που θα προκύψουν. Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί μία πρώτη εισαγωγή και αναφορά στα ζητήματα αυτά.

4. Σιδέρη Ελένη, Επίκουρη Καθηγήτρια, «Βάσεις Δεδομένων και Επιτόπια Έρευνα: από τη Λίστα στην Αφήγηση»

Οι βάσεις δεδομένων είναι «μεγάλες συλλογές στοιχείων δεδομένων και οι σύνδεσμοι μεταξύ τους δομούνται με τρόπο που επιτρέπει την πρόσβασή από διαφορετικά προγράμματα εφαρμογών» (Bottazzi 2018, σελ. 13). Ένα από τα χαρακτηριστικά τους είναι η εκ των προτέρων κατασκευή τους. Παρόλα αυτά οι βάσεις δεδομένων λένε μια ιστορία όπως άλλα αρχεία ή ι-ιστορίες. Η ψηφιακή επανάσταση τις τελευταίες δεκαετίες αύξησε το μέγεθος και την πολυπλοκότητά τους. Ο Lev Manovich (2010) υποστηρίζει ότι οι βάσεις δεδομένων σήμερα είναι κάτι παραπάνω από τεχνολογία. Είναι πολιτιστικές μορφές, καθώς οργανώνουν την ανθρώπινη και πολιτισμική δραστηριότητα σε συγκεκριμένα ιστορικά πλαίσια. Υποστήριξε ότι η βάση δεδομένων είναι πια η κυρίαρχη πολιτισμική έκφραση της ψηφιακής εποχής όπως ήταν το μυθιστόρημα και ο κινηματογράφος για τη νεωτερικότητα (2010, σελ. 218). Στην έρευνα μου, η μελέτη των βάσεων δεδομένων των ευρωπαϊκών συμπαραγωγών (EURIMAGES, MEDIA), αποτέλεσε σημαντικό πεδίο απόλυτα διασυνδεδεμένο με το φυσικό πεδίο της επιτόπια έρευνας. Η παρουσίαση θα αναδείξει αυτή τη συμπληρωματική σχέση (βλ. Hayles 2007) και θα αναφερθεί σε τεχνικές ενσωμάτωσης στην εθνογραφική πράξη και αναπαράσταση.

Παρασκευή 21.02.2020, ΄Β Συνεδρία (18.15 – 20.15)

5. Καπετανάκη Ελίνα, Δρ., «Ο χώρος και ο χρόνος στην ανθρωπολογική έρευνα και γραφή»

Η αλληλόδραση του χώρου με το χρόνο κατά την ερευνητική διαδικασία και τη συγγραφή του εθνογραφικού κειμένου αποτελεί μια συνεχώς διαμορφούμενη συνθήκη. Επί του παρόντος, θα αναρωτηθούμε για τους χώρους και χρόνους που φέρουν οι ερευνητές ως πολιτισμικά κληροδοτήματα, για την αντίληψη του χώρου και του χρόνου ως κατακερματισμένων σε μονάδες και τελικά για την πιθανότητα να αποδημήσουμε ως ερευνητές φερόμενες ως «αυτονόητες» εννοιολογήσεις σχετικά με τους όρους αυτούς. Με αφορμή μια έρευνα σχετικά με την μετακίνηση προς και από την Αλβανία, εν μέσω της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα θα μιλήσουμε για την έννοια του «χρονοτοπίου» και για το χωροχρονικό συνεχές στην ανθρωπολογική έρευνα και κειμενικότητα. Επιπλέον, θα συζητηθεί η χρήση όρων όπως: η μετακίνηση, το ταξίδι, η μετανάστευση, η επιστροφή, το ρίζωμα, ο χώρος και οι τόποι, η αλλοχρονικότητα και η υποκειμενική αίσθηση του χρόνου, η ποιητικότητα της μνήμης και η φερόμενη ως «ιστορική αλήθεια», το παρελθόν, το παρόν και η πολυτοπική-πολυχρονική και κινητική εθνογραφική έρευνα.

6. Τσιμπιρίδου Φωτεινή, Καθηγήτρια, «Ο χώρος και ο χρόνος στην ανθρωπολογική έρευνα και γραφή»

Η εισήγηση σχετίζεται με την παρουσίαση της προβληματικής μιας έρευνας γύρω από τη μελέτη της θρησκείας και της θρησκευτικότητας στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια και την Ανατολική Μεσόγειο. Με δεδομένο τον διαρκή εξορθολογισμό των θρησκευτικών παραδόσεων και με αφορμή την επιτέλεση της Ασούρα στον Πειραιά από την κοινότητα των σιητών Πακιστανών, συζητάμε για τις παρακάτω θεματικές:

- Τη σωματοποίηση της πίστης μέσα από τις τελετουργίες του πένθους, το θρήνο, την έκσταση, την ποίηση, τη μουσική, το χορό.
- Την ενσωμάτωση της χάρης και της δύναμης των πνευμάτων, της Θεάς, των προγόνων, του Αγίου, του δερβίση, του αφέντη και της Παναγιάς/Κυράς, του αδικοχαμένου νεκρού

- Την προσομοίωση μέσα από τη λατρεία/φροντίδα των εικόνων και των άλλων υλικών πραγμάτων
- Την επιτέλεση του δράματος της απώλειας μέσα από την εκφορά του θρήνου,
- Τη σημασία των υλικών και εκφραστικών περασμάτων ως ενθύμια θανάτου και διασύνδεση με τη ζωή

7. Ιωαννίδου Αλεξάνδρα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, «Η σύγχρονη βαλκανική λογοτεχνία -- συμπεράσματα για τις κοινωνίες του 21ου αιώνα μέσα από τους νέους συγγραφείς»

Στη σύγχρονη βαλκανική λογοτεχνία του 21^{ου} αιώνα παρατηρούνται κάποια κοινά χαρακτηριστικά γραφής που αντανakλούν τις εξελίξεις στις μετασοσιαλιστικές κοινωνίες με τρόπο πρωτότυπο και ενδεικτικό της σύνδεσης λόγου και ιστορικο-κοινωνικού γίνεσθαι. Με αφετηρία συγκεκριμένα λογοτεχνικά έργα από τα σημερινά Βαλκάνια θα αναδειχθούν οι λογοτεχνικές αυτές τάσεις και τα κοινά τους στοιχεία.

Σάββατο 22.02.2020, Ά Συνεδρία

(9.30 – 12.00)

1. Σιαμαγκά Μαρία, Υ/Δ, *“Local Actions and National Politics. The case of Parents’ Associations during the refugee crisis in different Greek cities”*

Starting in 2010, Greece has gone through a deep crisis. This crisis might, initially, have appeared as a financial one, but it quickly evolved, penetrating into the society, with major political implications. During that troubled period, and primarily due to the Syrian Civil War, Greece, as an external border-state, became the first gate into the EU for millions of migrants, bearing the brunt of arrivals. Due to the Dublin III Regulation, along with the slow-pacing asylum process Greece was faced with a chronic overcrowding.

In an effort to control the numbers, and decongest the islands, the government created hosting centers and hot spots in various areas throughout the country. This caused turbulence within the local communities. Especially the government’s effort to incorporate the immigrants and refugees into the local societies by placing their children, into public schooling, has triggered a period of high mobility.

My thesis aims at investigating the actions and reactions of the Parents’ Associations in primary schools in three different areas, Oreokastro, Philippiada and Samos.

A cross-sectional survey poll was conducted, fielding a representative sample from (Oraiokastro, Philippiada) and Samos island. The findings of the survey are enriched by findings from the semi-structured interviews with participants.

2. Βαγιάνου Ευανθία, Υ/Δ, *«Ο Ευρωπαϊός διαμεσολαβητής»*

Η διδακτορική διατριβή ερευνά το θεσμό του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή, ο οποίος είναι μία από τις σημαντικότερες καινοτομίες που εισήγαγε η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης του Maastricht και ο οποίος, ασκώντας τα καθήκοντά του με πλήρη ανεξαρτησία και αμεροληψία, αποφορτίζει το έργο των Δικαστηρίων, παρέχοντας ένα εξαιρετικό παράδειγμα εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών. Ο Διαμεσολαβητής λειτουργεί ως ενδιάμεσος μεταξύ του πολίτη και των αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε περιπτώσεις κακοδιοίκησης των θεσμικών οργάνων και

είναι αρμόδιος να λαμβάνει και να ερευνά καταγγελίες πολιτών, επιχειρήσεων, οργανισμών και οποιουδήποτε έχει την κατοικία ή την καταστατική του έδρα σε κράτος-μέλος της Ένωσης.

Κύριο κομμάτι της διατριβής, που στοχεύει να αποτελέσει την πρώτη ολοκληρωμένη μονογραφία για τον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή, εμβαθύνοντας τόσο σε γνωστά, όσο και σε λιγότερα γνωστά στοιχεία που τον αφορούν, είναι η ολοκληρωμένη θεωρητική παρουσίαση του θεσμού, ενώ γίνεται και συγκριτική παρουσίαση των αντίστοιχων θεσμών που υπάρχουν σε κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι οποίοι συνεργάζονται στενά με τον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή, καθώς και των αντίστοιχων θεσμών στις ΗΠΑ, τη Ρωσία και τον Καναδά. Ξεχωριστό κεφάλαιο αποτελεί και η παρουσίαση στατιστικών στοιχείων από τις πρόσφατες ετήσιες εκθέσεις του. Επιπροσθέτως, παρατίθεται και μια σύντομη, σχετικά, αναφορά σε συναφείς και παρόμοιους θεσμούς, που επικουρούν ποικιλοτρόπως τον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή, όπως η Επιτροπή Αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ) και η Fundamental Rights Agency (FRA).

Στην παρουσίαση, πέρα από μια αναφορά στα βασικά στοιχεία που αφορούν στο θεσμό του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή, θα γίνει μια αναφορά στη δομή-σχεδιάγραμμα που ακολουθείται κατά τη συγγραφή της διδακτορικής διατριβής και στις μεθόδους έρευνας που ακολουθήθηκαν, όπως επίσης και σε κάποια σημεία που χρήζουν ιδιαίτερης σημασίας, ενδιαφέροντος και προβληματισμού.

3. Δρόσου Κων/να, Υ/Δ, «Σκέψεις και προβληματισμοί για την έννοια της λογοτεχνίας της εξορίας στην Ελλάδα και στη Ρωσία τον 20ό αιώνα»

Στο πλαίσιο της συμμετοχής μου στο Σεμινάριο, θα επιχειρηθεί μια σύντομη παρουσίαση του θέματος της πρόσφατα υποβληθείσας πρότασής μου για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής. Πρωτίστως, θα γίνει μία σύντομη αναφορά στους λόγους επιλογής του συγκεκριμένου θέματος: «*Λογοτεχνικές εξορίες στη Ρωσία και στην Ελλάδα (1930-1960)*». Θα παρουσιαστούν τα δομικά στοιχεία του προτεινόμενου τίτλου της εργασίας και θα αναδειχθούν τα βασικά χαρακτηριστικά της εργασίας καθώς επίσης και η επιστημονική ιδιαιτερότητα που αναδεικνύεται μέσω των ερωτημάτων που γεννιούνται: α) σύντομη αναφορά στο ιστορικό πλαίσιο των δύο χωρών και ανάδειξη της ιστορικής σπουδαιότητας της περιόδου ένθεν κακείθεν, β) ορισμός της «λογοτεχνίας της πραγματικότητας» (Ivan Jablonka) ως σώμα κειμένων προς μελέτη, γ) επισήμανση της διεπιστημονικότητας (λογοτεχνία/ιστορία) ως πρωταρχικού χαρακτηριστικού της εργασίας δ) χαρτογράφηση του όρου «λογοτεχνία της εξορίας» στις δύο χώρες (ομοιότητες-διαφορές), ε) πρώτες σκέψεις για τον εμπλουτισμό του όρου και αναφορά σε

πιθανές υποκατηγορίες «συγγραφικής εξορίας» στ) παρουσίαση συγγραφικών διδύμων (Ρωσία-Ελλάδα) ως χαρακτηριστικών παραδειγμάτων της εκ νέου προσέγγισης του όρου.

4. Χαριστού Αγγελική, Υ/Δ, “N.F.Fedorov's Supramoralism and the trajectory to non-objective art in the Russian Avant-Garde”

Nikolai Fedorov Fedorov (1829-1903) had been a disputed, nevertheless a remarkable thinker of his time in Russia, whose extravagant proposals fascinated many celebrated personalities of his contemporary Russian intelligentsia through to the late 1920s, when his writings were diminished by censorship. Considered to have introduced the philosophical trend termed Cosmism, Fedorov issued his project under the general title *The Common Task*, and drew inspiration from Orthodox Pascal tradition. According to Fedorov, man's highest duty is to advance to such an intellectual level as to achieve immortality, and consequently by means of biology and chemistry to resurrect all previous generations. With science in its utmost application, humanity will seek for resources in other planets and will rearrange the universe. These Utopian ideas were appealing to the artists of the emerging avant-garde that formed an intellectual-cultural context in anticipation of the 1917 revolution. The turn to Russian peasant life and tradition, the breach with logic and narrative, the dismissal of linear time and euclidean geometry, the proposals for architectural residences in space in the context of construction of the new communist society, are capital matters of the Russian Avant-Garde, parallel to - and in quite a few cases coinciding with - Fedorov's principles of *Supramoralism*.

5. Δράγιου Φωτεινή, Υ/Δ, «Λόγοι και πρακτικές της διεθνούς αμνηστίας στην Ελλάδα και τη Σερβία»

Αντικείμενο της παρουσίασης είναι η Διεθνής Αμνηστία (Δ.Α.) η οποία έχτισε την επωνυμία της, “brand name”, και την επιρροή της, με τη συνεχή παρουσία της και τους αγώνες των εθελοντών, των μελλών αλλά και των επαγγελματιών της στη καταγγελία της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και στη προστασία τους .

Μέσω βιβλιογραφικών και διαδικτυακών πηγών, παρουσιάζεται η Δ.Α., ως οργανισμός, συγκεκριμένα η δομή, η εσωτερική της ιεραρχία, η οικονομική της πολιτική της, καθώς και το αντικείμενο δράσης της όπως αυτό διευρύνθηκε έως

σήμερα. Μια πρώτη επαφή με εκπροσώπους της Δ.Α. της Αγγλίας και της Ελλάδας σκιαγράφησε το ζήτημα του ελιτίστικου χαρακτήρα της Δ.Α. ως το εμπόδιο επιτυχημένης εγκατάστασής της σε χώρες εκτός Δύσης.

Στη συνέχεια μέσω βιβλιογραφικής έρευνας παρουσιάζονται τα ζητήματα που προκύπτουν από την παγκοσμιότητα και την επιβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως παγκόσμια ηθική σε κοινωνίες μη δυτικού τύπου. Σε αυτό το πλαίσιο παρουσιάζεται και η συμβολή της ανθρωπολογικής επιστήμης στο διάλογο περί ουνιβερσαλισμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Τα στοιχεία και τα συμπεράσματα που προκύπτουν θα αποτελέσουν τον κατευθυντήριο άξονα, ή το περίγραμμα της μελέτης πεδίου στην Ελλάδα και στη Σερβία, τηρουμένων των ιδιαιτέρων δεδομένων της εκάστοτε χώρας.

6. Γρομπανοπουλος Τρύφων, Υ/Δ, «Η ακροδεξιά στη μετακομμουνιστική Νοτιοανατολική Ευρώπη. Η εξέταση των περιπτώσεων της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας κ της Σερβίας»

Η εισήγηση εξετάζει την ακροδεξιά οικογένεια στις χώρες της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της Σερβίας. Η πολυπολιτισμική σύνθεση των χωρών, η διαφθορά, η οικονομική ύφεση, η αδυναμία των δημοκρατικών κομμάτων, η ανεργία και η ανασφάλεια, οδήγησαν στην ανάπτυξη αυταρχικών εθνολαϊκιστικών κομμάτων και εξτρεμιστικών οργανώσεων. Οι οργανώσεις και υποκοιτούρες διακατέχονται από νεοφασιστικές και νεοναζιστικές πεποιθήσεις και πρακτικές. Η δε πλειονότητα των κομμάτων, τυπικά δεν απορρίπτουν τη δημοκρατία, εγκαταλείποντας όμως ιδεολογίες όπως ο παραδοσιακός φασισμός και ο εξτρεμισμός, για μια πιο ευέλικτη πολιτική στρατηγική. Υιοθετώντας λαϊκιστικές μεθόδους και αυταρχικές πεποιθήσεις, έχοντας τον νατιβισμό ως βασικότερο ιδεολογικό στοιχείο τους, απορρίπτουν το φιλελεύθερο πολιτικό πλουραλισμό προς χάρη της «οργανικής κοινότητας» του έθνους.

Στη Βουλγαρία, οι φορείς της άκρας δεξιάς στρέφονται κατά των Ρομά και του κόμματος της τουρκικής μειονότητας *DPS*, απορρίπτοντας ταυτόχρονα κάθε ξένη επιρροή. Η ακροδεξιά θεματική στη Ρουμανία επικεντρώνεται κυρίως στο μίσος κατά των Ούγγρων και των Ρομά, στην αναθεωριστική εθνικιστική νοσταλγία και στην αναβίωση ακροδεξιών πολιτικών παραδόσεων του μεσοπολέμου. Η Σερβία αποτελεί μια *sui generis* κατάσταση, λόγω του διαμελισμού της Γιουγκοσλαβίας και των πολεμικών συρράξεων. Η ιδέα της «Μεγάλης Σερβίας», οι μύθοι που διακατέχουν τη σερβική κοινωνία, οι επιπτώσεις της μετάβασης, οι βομβαρδισμοί του NATO και η περίπτωση του Κοσόβου, αποτελούν τα χαρακτηριστικά εκείνα που παρέχουν στη σερβική ακροδεξιά τα εφόδια κινητοποίησης.

7. Veljanoska Dragana, Y/Δ, *“Performative culture and the politics of memory in the former Yugoslavia: Constructing identities through dance and music practices in Sarajevo”*

Twenty years since the onset of the traumatic wars of Yugoslav secession, the countries of the Western Balkans continue to nurture narratives of the past that are mutually exclusive, contradictory, and irreconcilable. Once they lived under the common identity – Yugoslavian, now as Bosniaks, Croats, Serbs, Montenegrins, Macedonians, and Slovenes but what remained as common and unbreakable bond are music and dance practices.

This research is an anthropological exploration of the types of memories built on large group identity, performed through (Yugoslavian) music and dance. It explores music and dance as site of memories and as one of the tools for construction of common identity in Former Yugoslavia, and how the identities of Bosniaks, Croats and Serbs are interpreted today through the dance in music, collective categories related with each other with complex and contradictory narratives.

Σάββατο, 21.02.2020, 'B συνεδρία

(13.00 – 15.30)

Χατζηπροκοπίου Μάριος, Δρ., Μεταδιδάκτορας Ερευνητής, «Ανάμεσα στην ποιητική της οικειότητας και στην πολιτική της διαφοράς: επιτελώντας την Ασούρα στον Πειραιά»

Η παρουσίαση εξετάζει την επιτέλεση της Ασούρα στον Πειραιά από μια ομάδα Πακιστανών Σιτών Μουσουλμάνων, με ιδιαίτερη έμφαση στο ελληνικό πολιτικό και πολιτισμικό συγκείμενο. Συνδυάζοντας εθνογραφική επιτόπια έρευνα με αρχειακή έρευνα στη διαμεσολάβηση της τελετουργίας αυτής από τα ελληνικά Μ.Μ.Ε. και τον κινηματογράφο, θα επιχειρήσω να αναδείξει ελληνικούς νεο-οριενταλιστικούς και ισλαμοφοβικούς λόγους περί «ασιατικής υπερβολής» ή «οπισθοδρομικής βαρβαρότητας» της θρηνητικής επιτέλεσης, συσχετίζοντάς τους με αντίστοιχα επιχειρήματα όπως έχουν κατά καιρούς αρθρωθεί στο μουσουλμανικό κόσμο. Θα αντιπαραθέσω αυτές τις ρητορικές σε ανεκτικότερες απόψεις, καθώς και στα επιχειρήματα των ίδιων των Σιτών περί «πολιτισμικής οικειότητας» του τελετουργικού τους θρήνου με ενσώματες λατρευτικές πρακτικές του ελλαδικού χώρου. Τέλος, θα διερευνήσω πώς οι συσχετίσεις μεταξύ κυρίαρχων ιδεών περί «εθνικού εαυτού» και των λόγων και πρακτικών της σιτικής μεταναστευτικής κοινότητας του Πειραιά εκδηλώνονται στις συμβολικές χρήσεις του αίματος: από τις δολοφονικές απειλές νεοναζιστικών ομάδων εναντίον τους, ως την ματαιωμένη πρόθεση για μια καμπάνια αιμοδοσίας στο πλαίσιο της Ασούρα.

8. Λάμπρη Αγαθή, Υ/Δ, «Η πολιτική της Ρωσίας κατά την Αυτοκρατορική περίοδο και τη Σοβιετική εποχή στις χώρες της Βαλτικής και κυρίως στους μη ρωσόφωνους πολίτες»

Το πρώτο κεφάλαιο της διατριβής μου, τμήμα του οποίου και θα παρουσιάσω, εστιάζει σε μια ιστορική κυρίως αναφορά στην πολιτική της Ρωσίας κατά την περίοδο της ρωσικής αυτοκρατορίας στις χώρες της Βαλτικής, κατά την περίοδο της Σοβιετικής Ένωσης και τη θέση της Ρωσικής μειονότητας στις χώρες αυτές μετά την πτώση αυτής. Κύριος στόχος, λοιπόν, της παρουσίασης μου είναι να αναφερθώ στις χώρες που ασκούσαν επιρροή σε κάθε μία από τις χώρες της Βαλτικής (Εσθονία,

Λιθουανία και Λετονία) πριν από την προσπάθεια άσκησης επιρροής από τη Ρωσική αυτοκρατορία ή και κατά την περίοδο αυτής και να αναλύσω τις πολιτικές που εφάρμοζε τόσο η Ρωσική αυτοκρατορία όσο και η Σοβιετική Ένωση στις χώρες της Βαλτικής και κυρίως στους μη Ρώσους πολίτες. Παράλληλα, εκτενής αναφορά θα γίνει στο πώς αντιμετώπισαν οι χώρες της Βαλτικής την ύπαρξη Ρωσικής μειονότητας και συγκεκριμένα, αν η ύπαρξη της μειονότητας αυτής θεωρούν ότι συνιστά απειλή για την εδαφική τους ακεραιότητα. Η ιστορική, λοιπόν, αναφορά είναι απαραίτητη προκειμένου να εξεταστεί η νομική θέση των ρωσικών μειονοτήτων στις χώρες αυτές. Το πρώτο αυτό κεφάλαιο δεν θα περιοριστεί μόνο στην αναφορά ιστορικών γεγονότων και ανάλυση συμπεριφορών, αλλά θα επιδιώξει να παρουσιάσει νομοθετικές αλλαγές που πιθανόν συνέβησαν κατά τις τρεις προαναφερθείσες περιόδους, τους λόγους για τους οποίους αποφασίστηκαν και ποια επίδραση είχαν τόσο στους ρωσόφωνους όσο και στους μη. Σκοπός, δε, είναι να πραγματοποιηθεί συνθετική παρουσίαση κάθε περιόδου, ήτοι σε κάθε περίοδο θα παρουσιάζονται συγκριτικά στοιχεία για τις χώρες της Βαλτικής προκειμένου να είναι εμφανείς οι ομοιότητες και οι διαφορές ανάμεσά τους.

9. Ρήνα Γεωργία, Υ/Δ, «*“Be something more”: Εργασία και επισφάλεια σε μία door to door εταιρεία μάρκετινγκ*»

Η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2007/8 και η επιβολή μιας σειράς μνημονίων στην Ελλάδα είχε ανυπολόγιστες συνέπειες σε πολλαπλά επίπεδα, επηρεάζοντας άμεσα και τον εργασιακό τομέα. Πολλές εταιρείες μείωσαν την παραγωγή τους και το εργατικό τους δυναμικό, άλλες χρεοκόπησαν και έκλεισαν, ενώ χιλιάδες εργαζόμενοι έχασαν τη δουλειά τους ή μεγάλο μέρος του μισθού τους. Δεν ήταν λίγοι εκείνοι που αναγκάστηκαν να εργαστούν σε επισφαλείς συνθήκες και πολλές φορές σε ευέλικτες μορφές εργασίας. Μέσα από την περιγραφή του εθνογραφικού μου παραδείγματος, θα επιχειρήσω να εξετάσω διαστάσεις του σύγχρονου εργασιακού φαινομένου στην Ελλάδα της κρισιακής περιόδου. Συγκεκριμένα, μέσω της συμμετοχικής μου παρατήρησης σε μια θυγατρική πολυεθνικής εταιρείας που εδράζει στη Θεσσαλονίκη, καθώς και δομημένων και αδόμητων συνεντεύξεων με τους εργαζομένους της, θα ιχνηλατήσω τις εργασιακές αλλαγές που επιβλήθηκαν τις τελευταίες δύο δεκαετίες στην Ελλάδα της κρίσης και των Μνημονίων.

10. Γιουσέφ Κλεοπάτρα, Υ/Δ, «Γυναίκες και Αραβική Άνοιξη: Η περίπτωση της Αιγύπτου»

Η παρουσίαση σχετίζεται με τη θεματική της διδακτορικής διατριβής που αφορά στην εξέταση και την ανάδειξη του ρόλου των γυναικών στο πλαίσιο των ιδεολογικών, πολιτικών, κοινωνικών και πολιτισμικών μετασχηματισμών της Αραβικής Άνοιξης στην Αίγυπτο από τις αρχές του 2011 έως σήμερα. Στην παρούσα φάση της εκπόνησης η παρουσίαση θα εστιάσει σε ζητήματα μεθοδολογίας και εθνογραφίας όπως αυτή πραγματοποιήθηκε στον χωροχρόνο της κουζίνας γυναικών «νοικοκυρών» στην μεσοαστική περιοχή, Σόμπρα, του Καΐρου. Η δεύτερη εθνογραφία της διατριβής εξελίσσεται στον «χώρο της ακτιβιστικής δράσης» «διανοούμενων» γυναικών στο κίνημα της Ταχρίρ και ακολουθεί τις μείζονες ιστορικές εξελίξεις από την «Ταχρίρ» έως σήμερα. Τις δυο εθνογραφίες καλούμαι να συνδέσω μέσω κεντρικών εννοιών όπως η πολυπλευρα σημαντική έννοια της αξιοπρέπειας «alkarama». Πρόκειται για ένα από τα βασικά αιτήματα της Επανάστασης με τεράστιο εννοιολογικό περιεχόμενο που καλύπτει όλο το φάσμα της ανθρώπινης καθημερινότητας. Επιχειρώ να αναδείξω τις διαφορετικές διαστάσεις των αντιλήψεων και των αποκρίσεων των γυναικών γύρω από αυτή καθώς και τη σημασία της για τη σύνδεση των δύο εθνογραφιών.

11. Γκιουφί Κλεονίκη, Υ/Δ, «Αστικές πολιτικές στη Ν.Α. Ευρώπη: Η διαχείριση της εικόνας της πόλης μέσα από παραδείγματα αναφοράς»

Αντικείμενο της έρευνας αποτελούν οι αστικές πολιτικές που συναρτώνται με την εικόνα της πόλης ως καθοριστικός παράγοντας στην διαμόρφωση της αστικής ταυτότητάς της. Στο πλαίσιο της γεωγραφικής περιοχής αναφοράς (Ν.Α. Ευρώπη) εξετάζονται ζητήματα σχεδιασμού της πόλης με σκοπό τα στοιχεία που θα προκύψουν να ληφθούν υπόψη στην ανάδειξη της ταυτότητας της πόλης με άξονα την βιώσιμη ανάπτυξη. Σχετικά με τις πόλεις αναφοράς, πρόκειται για την Πρίστινα-Κόσοβο, Σόφια-Βουλγαρία και Βουκουρέστι-Ρουμανία.

Σε πρώτο επίπεδο, μέσα από βιβλιογραφικές πηγές, διαδικτυακές σελίδες, έρευνες και εργασίες γίνεται προσπάθεια να αποσαφηνιστούν έννοιες που αφορούν το χώρο, το στρατηγικό σχεδιασμό, την εικόνα της πόλης, την ταυτότητά της και τα στοιχεία σύνθεσής της. Τα παραδείγματα αναφοράς προσεγγίζονται με βάση τα γεωγραφικά, ιστορικά, αρχιτεκτονικά, πολιτιστικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά με σκοπό να δημιουργηθεί μια βάση αφετηρίας για την έρευνα πεδίου.

Σε δεύτερο επίπεδο, επιχειρείται μέσα από δομημένα ερωτηματολόγια η σύνθεση της εικόνας των πόλεων αναφοράς μέσα από την εφαρμογή αστικών πολιτικών και τον σχεδιασμό γενικών στόχων χωρικής ανάπτυξης για την περιοχή της ΝΑ Ευρώπης.

Τα στοιχεία που θα προκύψουν μέσα από αυτή την διερεύνηση αποσκοπούν στο να αποτελέσουν έναυσμα για προτάσεις συνέργειας στα πλαίσια ενός προτύπου αειφόρου ανάπτυξης, ως στρατηγική επιλογή του ευρύτερου γεωγραφικού χώρου.

12. Naci Aleksander, Υ/Δ, «Προσκυνηματικοί τόποι: κοινοί ιεροί τόποι, αγιοτόπια και θακούφια, στην νοτιοδυτική Αλβανία. Ιστορίες, Παραδόσεις, Εμπειρίες»

Η παρούσα ανακοίνωση είναι απόρροια βιβλιογραφικής και εθνογραφικής έρευνας με κύριο θέμα τους προσκυνηματικούς τόπους (*pilgrimage sites*) στον Αλβανικό χώρο. Η έρευνα λαμβάνει χώρα στην νοτιοδυτική Αλβανία -με ένα ευρύτερο διάλογο με αντίστοιχους τόπους σε όλη τη χώρα και τα Βαλκάνια- και επικεντρώνεται σε θέματα θρησκευτικών πρακτικών μεικτής προσέλευσης. Ζητήματα όπως εθνότητα/εθνικισμός, φύλο, επιτελεστικότητα (*performativity*) που προκύπτουν στην μεθοριακή (*liminal*) κοινότητα (*communitas*), αποτελούν και τους κύριους άξονες προσέγγισης αυτής της έρευνας. Πρόκειται για μια διεπιστημονική προσέγγιση που ενώ μεν στο πρώτο στάδιο εστιάζει στην ιστορικο-πολιτική διάσταση των προσκυνηματικών τόπων, στο δεύτερο και τρίτο της στάδιο επιστρατεύει τα εργαλεία και τη μεθοδολογία της ανθρωπολογικής έρευνας, θέτοντας στο επίκεντρο το <<γλωσσικό παίγνιο>> (*sprachspiel*) και ειδικά τα βιώματα και τις εμπειρίες των εθνογραφικών φωνών.

Ευρύτερος ερευνητικός σκοπός είναι η ανάδειξη των περίπλοκων σχέσεων που προκύπτουν στους προσκυνηματικούς τόπους και ο ρόλος των πολιτικών του τόπου (*politics of place-making*) στη διαμόρφωση νέων οπτικών που υπερβαίνουν την επιφανειακή πρόσληψη της κοινότητας, του τόπου και της ευρύτερης περιοχής. Τα ευρήματα που έχουμε στη διάθεση μας έως την παρούσα χρονική στιγμή δείχνουν ότι οι δομές που αυτές οι σχέσεις παράγουν στους προσκυνηματικούς τόπους συνεισφέρουν στην εδραίωση ενός χρονοτοπίου (*chronotope*). Το χρονοτόπιο αυτό -που στην ουσία αποτελεί την ίδια την κοινότητα που ανθίζει στην μειθοριακότητα- μας βοηθά να αναλύσουμε λεπτομερέστερα τις ίδιες τις κοινότητες/περιοχές και περαιτέρω να αποδομήσουμε διάφορα φαινόμενα στην ευρύτερη κλίμακα των Βαλκανίων και της Μεσογείου.

13. Κεραμίτση Κων/να, Υ/Δ, «Ανιθαγένεια, αόρατη κατάσταση. Διερευνώντας την στην Ελλάδα»

Σκοπός της παρουσίασης είναι η ανάδειξη του θέματος της ανιθαγένειας στην Ελλάδα, όπως καταγράφεται στα πλαίσια της διδακτορικής μου διατριβής. Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει επίσημος αριθμός ανιθαγενών αλλά και ούτε μηχανισμός καταγραφής των ανιθαγενών στην Ελλάδα. Ωστόσο, υφίστανται άτομα χωρίς ιθαγένεια που διαβιούν στη χώρα μας και αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα στην καθημερινή ζωή τους. Μέσα από την συγκεκριμένη παρουσίαση, θα αναδειχθούν οι διαστάσεις του φαινομένου της ανιθαγένειας στην ελληνική επικράτεια ιδίως μετά την εφαρμογή του ν. 139/75 αλλά και η στάση της ελληνικής και της διεθνούς κοινότητας έναντι του προβλήματος από νομικοπολιτική σκοπιά.